

talban, az Országos Vízügyi Hivatalban, és néhány gazdaság, intézmény megbízásából. Ezekből azonban nincsenek a megyei filmtárakban kópiák.

Osszegezve:

Az utóbbi évek szépen gazdagították az erdő- és fagazdaság filmállományát. Szépek, többségükben színesek, általában

15—17 perc időtartamúak. 1975-re újabbak gyártását tervezzük. A filmek születését sok kiváló szakember segíti. Szakértők, konzulensek, rendezők, operatőrök, gazdaságokban, üzemekben dolgozó szakemberek. Ezúton is köszönjük fáradozásukat és egyben kérjük Az Erdő olvasóit, hasznosítsák munkájukban ezt a gazdag filmkészletet.

Dr. Farkas Pálné

634.0.311

*Telegdy
Pál*

NYÁRTELEPÍTÉSEK ELSŐ FAHASZNÁLATÁNAK VIZSGÁLATA A TERMELŐ- SZÖVETKEZETI ERDŐKBEN

Szakmai köreinkben közismert, hogy a mezőgazdasági cellulóznyár első nagyobb területekre kiterjedő telepítése a termelészövetkezetekben az 1967/68-as években történt. A telepítések ebben az időszakban elsősorban az évek óta parlagon levő, mezőgazdálkodási célokra a legsilányabbnak ítélt területekre estek. A telepítési hálózat tekintetében egységes szempontok még nem alakultak ki — az akkori technológiai leírások is nagy, közepes és kis hálózatú sémát jelöltek meg — így ezekben a telepítésekben a 3×3 m-től az 5×5 m hálózatig több átmenetet is megtalálhatunk. A cellulóznyár programnak múlt években történt értékelése, népgazdaságunk távlati faanyagszükségletének felmérése alapján olyan döntés született, amely országunk cellulózigényének biztosítása mellett fűrész- és lemezipari feldolgozásra alkalmas nemesnyár fatömeg megtermelését is célul tűzi. Ennek érdekében az eredetileg 10—15 évesre tervezett telepítések vágáskorát hosszabb időszakban kellett megállapítani, ami viszont a véghasználati korra tágabb hálózatot követel.

Meg kell jegyezni, hogy az új vágáskor megállapítások a termőhely, állományszerkezet stb. végső soron a fatermési osztályok alapján kell majd történjenek. Ennek alapján a vágáskor 20—40 éves idősokra is terjedhet, s így az egyszerű belenyúlás mindenképpen szükségesnek látszik. A termőterület intenzív használata, a gazdasági cél elérése is azt indokolja, hogy *a telepítési hálózat olyan legyen, amiből egyszerű előhasználatlal lehet a kívánt véghasználati állományszerkezetet kialakítani.* Erre az elkövetkező években a termelészövetkezetben sorra kerülő területek egyébként is igen alkalmasak. Most már nem az éveken át parlagon hagyott, hanem a bár gyengébb terméseredményeket adó, de éveken át műtrágyázott területek kerülnek nemesnyár telepítésre. Itt különösen az óriásnyár rendkívül jó növekedést mutat. Mivel pedig közismert, hogy az elkövetkező években a telepítésnek mintegy 80%-a termelészövetkezeti területekre esik, két fontos dolgot kell megállapítani: egyrészt azt, hogy az itt felvetett problémák nem pillanatnyiak, hanem azokkal hosszabb

távon is számolnunk kell, másrészt azt, hogy bár fagazdálkodásunk és azon belül a nemesnyárok termesztése országos probléma, az ezekben a telepítésekben jelentkező feladatokat elsősorban a termelőszövetkezeteknek kell megoldaniuk. A telepítés annak végrehajtásán, ápolásán felül a nevelővágást, később a véghasználatot és a felújítást is jelenti. Most itt a napjainkban jelentkező legégetőbb feladatnak, a nevelővágások végrehajtásának gondjaival szeretnék foglalkozni.

A nevelővágások tervezése

A mezőgazdasági cellulóznyártelepítések nevelővágása a kiterjedt nyártelepítésekkel rendelkező termelőszövetkezeteknek az elkövetkező években nem kis gondot okoz, mivel:

- a nagy területre kiterjedő és nagy tömegű fahasználatok *szokatlan feladatot* jelentenek;
- a szokatlanság mellett *technikailag is felszeretlenek* erre a munkára;
- a nevelővágások során kitermelt fatömeg értékesítéséhez *megfelelő piaci ismeretekre, a termelés—értékesítés—szállítás folyamatának nagyfokú szerveztségére* van szükség.

Mindezek folytán a termelőszövetkezetek némileg idegenkedve tekintenek a reájuk váró új feladatokra, pedig a nyártelepítések első fahasználata elkerülhetetlen.

A Nagykovácsi Termelőszövetkezetek Erdőgazdaságának működési területén kerekén 225 ha, 7—8 éves korú nemesnyárasban kell az ápolóvágásokat sürgősen elvégezni. Az előbbieken felvetett problémák itt is jelentkeztek, azonban az egyéb erdőkben évek óta végzett termelési tevékenységünk, évi 5000 m³-re tehető fahasználatunk során némi tapasztalatra tehetünk szert a szükséges tervek elkészítéséhez. A 225 ha-os nyár nevelővágásra részletes felmérést és gazdasági elemzést készítettünk, s ennek fontosabb eredményei ismertetésével talán segítséget tudunk nyújtani az érdekelt termelőszövetkezeteknek a munkához való felkészülésben.

A szükséges adatokat 98,2 ha összterületű mintaterületen összesen 31 558 db törzs vizsgálata útján nyertük. Ennek alapján a kitermelendő fatömeg: bruttó 27 m³/ha, nettó 17 m³/ha.

A nettósítás eredménye kevésnek tűnik, azonban a mozaikszerű termőhelyen viszonylag sok a károsított, növekedésben elmaradt törzs és az egyébként is fiatal korra való tekintettel magas (23⁰/₀) kéregszeleket, és a gépesített termelésből adódóan viszonylag magas (14⁰/₀) termelési apadékokat számítottunk.

Az így kapott nettó fatömeget az alábbi méretcsoportokra bontottuk:

0— 3 cm kéreg nélküli átmérő	2,8 m ³ /ha
4— 6 cm kéreg nélküli átmérő	2,7 m ³ /ha
7—17 cm kéreg nélküli átmérő	10,2 m ³ /ha
18 cm feletti átmérő	1,3 m ³ /ha
összesen:	17,0 m ³ /ha

Megállapítottuk, hogy a foltonként kedvezőtlen termőhely, a néhol késedelmesen elvégzett nyesések, az ápolási károk stb. következtében a 7 cm feletti anyag 20⁰/₀-a nem felel meg az értékesítési követelményeknek, azonban ennek a mennyiségnek a 12 cm feletti része még gazdaságosan feldolgozható. Ennek alapján a választéki megoszlás:

nem értékesíthető (vékony)	2,8 m ³ /ha	16 ⁰ / ₀
rostfa	2,6 m ³ /ha	15 ⁰ / ₀
papírfa (fehérre kérgezendő)	7,8 m ³ /ha	46 ⁰ / ₀
feldolgozási fa (csomagolóanyagnak)	1,6 m ³ /ha	9 ⁰ / ₀
rönk	1,0 m ³ /ha	6 ⁰ / ₀
nem értékesíthető (selejt)	1,2 m ³ /ha	3 ⁰ / ₀
összes nettó:	17,0 m ³ /ha	100 ⁰ / ₀

A válsztéki megoszlást a jelenlegi piaci ismereteink alapján az értékesítettség szempontjából optimalizáltuk. Maximális mennyiséget export értékesítésre vettünk, feldolgozásra csak azt a mennyiséget szánva, ami exportra nem alkalmas. Egyébként a mindenkor piaci igénynek megfelelően az egyes választékcsoportok között akár 40⁰/₀-os eltolódás is elérhető. Meg kell még jegyezni azt is, hogy adataink átlagadatok. A kisebb hálózatu telepítések farostfa—papírfa aránya magasabb, ugyanakkor azonban magasbb a hektáronkénti nettó fatömeg is. Így a számított árbevételre lényeges befolyással nincsen. Mindezek figyelembevételével a ha-onkénti *tervezett árbevétel összege 13 136 Ft/ha.*

A nevelővágások végrehajtása

A hagyományos erdősítésekhez képest tág hálózat eleve megadta a maximális gépesíthetőség lehetőségét. Ehhez azonban a termelést sematikussá kell tenni, csak korlátozott lehetőség van az egyedi válogatásra. A kitermelést az adott állományok teljes területén azonos séma szerint kell végezni. A termelési séma megválasztásakor az elérendő állományszerkezeten kívül azt is figyelembe vettük, hogy a hagyományos mezőgazdasági géppark minél inkább bevonható legyen. Ezek alapján a következő sémát választottuk: *minden sor minden második egyede a háromszögműködésnek megfelelően kerül kivágásra, azaz minden második átlós sort kivágjuk.* Ezzel a jelenlegi törzsszám, illetve fatömeg 50⁰/₀-a kerül kitermelésre, a kialakítandó hálózat pedig az alaphálózattól függően 6×6 m-től 8×10 m-ig terjed. Ehhez a kitermelési sémához a következő technológiát választottuk:

művelet	gép	létszám
döntés-gallyazás	STIHL 050	1 fő
rakodás-közéltés-kiszállítás	KCR 2000 + MTZ + bill. platós pótkocsi	1 fő
darabolás, ágcsontok eltávolítása	STIHL 050 vagy 040	1 fő
kérgezés	KR—2 vagy KG—02+MTZ 50	3 fő

A kiszállítás időjárástól függetlenül, bármikor, közúti járművel megközelíthető közbenső rakodóra történik, vagy ahol van, iparvágány mellé. Itt történik a választékolás, a kérgezésre való előkészítés és a darabolás. A kérgezésre váró választékot célszerű 4 m-es hosszban hagyni és kérgezés után darabolni.

Ennek a technológiának *teljesítményét napi 30 m³-re* vettük. Magát a termelési idényt a kérgezésre váró anyag optimális állapotától függően III. hó 1-től XI. 30-áig terjedő időszakra állapítottuk meg. A termelési idény alatt így kerekén 5000 nettó m³ faanyag termelhető ki és hozható értékesítésre kész állapotba.

A beruházás nagyságrendje, gazdaságosság

A beruházás nagyságrendjénél a gépek átadási árait vettük számításba, a kapott összegből azonban levonásba helyeztünk 22 mF-tot az MTZ traktoroknak három hónap más ágazatbani használata miatt. Ennek alapján a beruházás tételesen:

MTZ 50 traktor	2 db	192 eFt
STIHL motorfűrész	2 db	30 eFt
KCR 2000 rakodógép	1 db	106 eFt
pótkocsi	1 db	40 eFt
KR—2 kergezőgép	1 db	230 eFt
levonás		—22 eFt
összesen:		576 eFt

A továbbiakban a mezőgazdaság többi ágazatával történő összehasonlítás megkönnyítése érdekében ha-ra vetítve adjuk meg az értékeket. A *beruházási igény fajlagos értéke 2564 Ft/ha*. Ennek egy évre eső értékét hároméves elhasználódás figyelembevételével vettük számításba. Ez rövidnek tűnik, azonban a rendkívül nagy elhasználódásban figyelembe vettük a kevésbé gyakorlott kezelőszemélyzetet is. Egyébként hosszabb időszakot véve alapul, a javítási költségek megemelkedése miatt csaknem azonos értéket kapnánk. Így a teljes *beruházási összeg egy évre eső értéke az amortizációs és fenntartási költségek figyelembevételével 1058 Ft/ha*.

A *kitermelés, közelítés, kergezés és felkészítés, valamint a feladóállomásra való szállítás fajlagos költsége 6613 Ft/ha*. Így a teljes termelési költség $1058 + 6613 = 7671$ Ft/ha. A levezetett árbevétel 13 136 Ft/ha, így a *várható eredmény: 13 136 — 7671 = 5465 Ft/ha*.

Értékelés és javaslat

Az elemzések alapján megállapíthatjuk, hogy a fatömegbecslések és az átlagadatokkal való számítások bizonytalanságát leszámítva is az ápolóvágások helyes szervezésével számottevő eredményre tehetünk szert. Ennek az eredménynek azonban alapfeltétele az 5000 m³-es nettó fatömeg, mivel ez alatt a fajlagos költségek ugrásszerűen emelkedhetnek.

Ezért javasoljuk, hogy *több termelőszövetkezet együttesen teremtsen meg a fakitermeléshez szükséges kapacitást*. A rendelkezésünkre álló adatok szerint ehhez 3—5 mezőgazdasági termelőszövetkezet összefogása szükséges. Megvalósítási formának a TSZ-közi vállalkozást, társulást javasoljuk, ahol a műszaki feltételek koncentrációja mellett lehetőség van a termelőszövetkezetek erdész szakembereinek összefogására is és ezzel a műszaki feltételek mellett a személyi feltételek biztosításának alapjait is létrehoztuk. Ezek a társulások a továbbiakban alkalmassá tehetők a később jelentkező véghasználati, fafeldolgozási, erdőfelújítási és nem utolsósorban az ötödik ötéves tervben a termelőszövetkezetekre váró nagy erdőtelepítési feladatok megvalósítására.

A társulás létrehozásához szükséges anyagi feltételek biztosítására kamatmentes fejlesztési hitel odaítélését javasoljuk.

Megállapításaink szerint a hitel 3—5 év alatt visszafizethető és megfelelő nyereségfelosztás mellett lehetőség van fejlesztési alap képzésére is. Ez a fejlesztési alap azonban ahhoz, hogy a teljes termelőszövetkezeti erdőgazdálkodást átfogó tevékenységet végezhesen a társulás, — nem elegendő. Ezért a továbbiakban az volna a javaslatunk, hogy *a fakitermelés során kötelezően*

képzendő erdőfenntartási alap összegét a társulásnál képezzük, és az így koncentrált erdőfenntartási tartalék bizonyos részét a társulások használhassák fel — kizárólag erdőgazdálkodási célú — fejlesztésre.

Az így létrehozott szervezeti egységek most már megfelelő technikai felszereltséggel, anyagilag megalapozottan vállalkozhatnak a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás napjainkban jelentkező, halaszthatatlan feladatainak elvégzésére és fokozatosan fejlődve alkalmassá válhatnak a majdani véghasználati, erdőfelújítási és további erdőtelepítési feladatok ellátására.

Országos viszonylatban fatermelésünknek csaknem 50⁰/₀-át a termelőszövetkezeti erdők fogják adni a távoli jövőben. A feladatra való felkészülést már most meg kell kezdeni. Ehhez kérünk az illetékes hatóságoktól megfelelő támogatást, a termelőszövetkezetek vezetőitől és erdész szakembereitől pedig az eddiginél is nagyobb összefogást, hogy az erdőgazdálkodás a mezőgazdasági termelőszövetkezetek egyik fő ágazatává, országos részarányához méltó képviselővé válhasson.

634.0.377.43

Radnóty
Alfréd

14 ÉV
FAANYAGMOZGATÁSBAN

Egyre nagyobb vonóerejű és kapacitású járművek szolgálják az erdészeti anyagszállításait és koncentrált munkahelyek szervezésére törekszünk. Vannak, illetve voltak és lesznek is azonban olyan adottságok, amikor a fahasználat módja, terepe stb. miatt nem érvényesül kellő hatékonysággal robusztus szállítóeszközök alkalmazása. Így nem érdektelen visszatekinteni az elmúlt időszak egyik jellegzetes szállítóeszközére, az UNIMOG-ra.

Az országban elsők között, 1959. év őszén kapta meg erdőgazdaságunk a fenti gépet, mely azután 14 évig állandóan üzemben volt és az 1974. év elején került selejtezésre. Szokatlan formája, könnyed megjelenése miatt még a jellege körül is vita volt: vontató vagy tehergépkocsi rendszámot kapjon-e? A gép 4 hengeres, dizel-üzemű, összkerekmeghajtású jármű (motorteljesítménye 28 LE), 3000 kp vonóerejű csörlővel ellátva. Beszerzési ára 236 ezer Ft volt. Amortizációs kulcsát 8 éves leírási időszakra állapítottuk meg.

Az UNIMOG kedvező átmenetet és fejlődést jelentett az ötvenes évek első kerek mezőgazdasági traktorai után. A 3000 kp vonóerejű csörlője, nagy fordulékonsága biztonságos anyagmozgatást jelentett az oldalirányú lejtőkön is, szaggatott terepen szintén igen jó teljesítményt értünk el vele, sok addigi problémát megoldott a gépi közelítésben. Rendszeresen ellátta az erdei utak hőeltakarítását, számtalan alkalommal segített megsüllyedtt, nehéz járművek kiemelésénél, társerdőgazdaságok útépítésénél (stabilizáció) és jól bevált vízenyős terepen történő félvonszolás végrehajtásában. Sokirányú használhatósága